

GÖZLEM VE GÖRÜŞLER

TTB TARTIŞMALARINA BİR EK: "ÇAĞDAŞ HEKİMLER", ETKİN DEMOKRATİK TTB VE TTB DEĞERLERİ

Ata SOYER*

Giriş

Yıl 1953, meslek örgütlerinin yeniden düzenlenmesi çerçevesinde 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Yasası çıkarılıyor. Rivayet o ki, bu yasa, devletin hekimler arasındaki ilişkileri düzenlemesi amacı ile, korporatist bir mantıkla çıkarılmış. Yıl 2003, halen o noktada mıyız? Yoksa, devletin yasayı çıkarış amacı ile örgütün bulunduğu yerin mesafesi çok mu açılmış? Yeni Sağlık Bakanı'nın ifadesi ile marjinal mi hale gelmiş?

1950'lerde hekimler ve diğer insanlar, TTB'ni nasıl görüyorlardı? TTB, hangi ihtiyaçlarına denk düşüyordu? 1960'lardan sonra siyasallaşması, 1970'lerde artık bir demokratik kitle örgütü olarak nitelendirilmesi, TTB'ne ne katkıda bulunmuştur? Ya da, yeni jargonla sivil toplum örgütü, 1980 sonrası, neden gündeme getirilmiş ve TTB, bu yeni kavramdan nasıl etkilenmiştir?

Devletin işlerini yapmak için kurulduğu varsayılab, bu amaçtan uzaklaştığı iddia edilen TTB, sermaye konusunda nerede durmaktadır? Sektörde, sağlığın pazar haline getirilmesinin en temel dinamiği olan ilaç şirketleri ile ilişkilerin düzeyi, sermayeden bağımsız olmayı, devletten bağımsız olmadan zor hale mi getirmiştir?

TTB ilk kurulduğunda, özel tababeti düzenleme işlevi de ön plandaydı. 1980 sonrası düzenleme ile de, kamuda çalışanların TTB'ne üye olma zorunluluğu kaldırılarak, TTB

iyice özel çalışan hekimlere terk edilmesi amaçlanılırken, TTB yönetimlerinin "emekten yana" olmak söylemi, ne anlama denk düşmektedir? Yoksa, "emekten yana" olmak söylemi, içi dolu olmayan bir söylem midir?

Hekim örgütü olarak kurulan TTB'nin, 1970 sonrası, hekim hakları dışında her şeyle ilgilendiği gibi bir iddia dolaşmaktadır; "TTB, siyasetle ilgilenmektedir", "TTB, hasta haklarını incelemektedir", "TTB, bir insan hakları örgütü müdür, hekim örgütü müdür?" gibi savlar, TTB'nin amacı dışında faaliyet gösterdiğinin gerekçesi olarak ileri sürülmekte midir? Yoksa, bunlar, bir "algı" sorunu mudur? Bu ve benzeri soruları sık sık duyuyoruz. Tartışıyoruz da. Son eylemlerle, bu sorularla birlikte, TTB daha fazla gündeme oturdu. Biz de, bunu vesile bilip, eski TTB yöneticileri (Özen Aşut, Şükrü Güner, Şükrü Hatun, Güray Kılıç, Veli Lök, Selim Ölçer soruları yanıtladılar. Ayrıca İrfan Gökçay, Gencay Gürsoy ve Füsun Sayek'e de soruları iletmiştik), ile bu soruların yanıtlarını aramaya çalıştık. Onların yanıtlarını almadan önce, 1980'li yılların ikinci yarısından itibaren oluşan "Çağdaş Hekimler" ve 1990'da oluşan Etkin Demokratik TTB Grubu üzerinden, kendi yanıtlarımızı hazırladık.

1980 Sonrası Değişim Tabip Odaları

1980 sonrası çok şey değişti. Sağlıkta da. Öncelikle, biz 27 bin hekimdik, 1980'de. Bugün 90 bin hekimiz. 1923-80 arasında ulaşılan sayı, 27 binken, 1980-2000 arasında bunu 3'e katlayan bir üretim söz konusu. Aynı süre zarfında, kamuda çalışan hekimin geliri 100 birimden, 20-30 birime gerilemiştir. Bu durumda, ek iş yapmak durumunda kalan, hatta kitlesel olarak "ek iş" e yönelen

* Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD

hekimlerin geliri, 1994 ve 2001 krizi ile, (ek iş'ten elde ettiği gelir dahil) yetememektedir. Başka deyişle, 1990 sonrası ek iş yapan hekimler, neredeyse, 1980 öncesi kazandıkları para kadar, hatta onun altında para alabilmektedirler.

1980 sonrası uygulanan ekonomi politikalar, tüm çalışanları sarsarken, sağlık sektörü çalışanlarını da mağdur etmiştir. Bu sürece, en ciddi tepki 1989 bahar eylemleri ile işçiler tarafından gelirken, Tabip Odaları öncülüğünde hekim ve sağlıkçı tepkilerinin başlangıcı da, 1988'e denk düşmektedir. 1988 23 Ekim'i, 1988 sonrası ilk "memur" eylemi olarak kamuoyuna yansırken, Ankara Tabip Odası mensubu 2500 kadar hekim, beyaz eylemlerin başlatıcısı olmuşlardır. Bu eylemi, İstanbul ve İzmir mitingleri izlemiş, 1989 ile bu eylemler, hastanelerde toplu nöbet, Sağlık Bakanlığı önünde önlük bırakmaya kadar varmış ve 1989 Temmuz ayında, kamu çalışanlarının %100 zam almasıyla sonuçlanmıştır. Bunda, 1989 yılında, Özal iktidarının "kemer sıkma" politikasını terk etmeye başlamasının da katkısı olduğu söylenebilir.

Asıl konumuza dönersek; böyle bir zeminde hekimler ve sağlık çalışanları, nasıl ve hangi çerçevede eylemliliğe kalkışmışlardır? Bugün tartışılan başlıkları, o günden nasıl örmüşlerdir? Daha doğrusu, TTB ilkeleri, bu süreçte nasıl şekillenmiştir?

BİR ODAK; ANKARA TABİP ODASI VE "ÇAĞDAŞ HEKİMLER" :LE BAŞLAYAN İLKELER/DEĞERLER

1984'te yeniden faaliyetine izin verilerek, "Erdal Atabek yasası" ile Ankara'ya taşınan TTB, "sola yönelik saldırıdan" nasibini almış ve Ankara ve İzmir Tabip Odaları'nı sağ yönetimlere kaptırmıştı. 1984'te, bu ortamda seçime girerek zorlanan TTB Merkez Konseyi, Nusret Fişek ekibince alınarak, bu baskılar savuşturulabilmişti.

Bu sıkıntılı durumu gören, değişik illerdeki hekimler, bir araya gelerek 1986 seçimlerinde aynı sorunlarla karşılaşmamanın yollarını aramaya başladılar. Bu durum, Ankara'da 1985 Kasım ayında başladı ve bu hekimler, kendilerini "Çağdaş Hekimler" olarak adlandırdılar. Bu ekibin ilk yaptığı işlerden biri, "eski-geleneksel tarza sahip" hekimlere, işin yürütülmesi sırasında önde görünmemeleri gerektiğini hissettirmek oldu. Burada, "anti-bürokratik" bir ilkenin ilk nüvesini tespit etmek doğru olur. Daha genç ve deneyimsiz de olsa, bizzat, işin içindeki hekimlerin süreci sahiplenmesi gereği en başta şekillenmiş oldu.

İkinci özellik olarak, bu ekibin, dünyada ve Türkiye'de eşit ve adaletli bir yaşamdan yana olması olarak gelişti. Başka bir deyişle, bu ekip solcuydu. Ama, bir siyasi gruplar ittifakı olarak şekillenmemişti, bu yaklaşımın örgüte yerleşmemesi için de çaba harcandı.

Bu bağlamda, sol, anti-bürokratik, örgütsel iklimin dinamikleştirilmesini savunan ve kendisine "Çağdaş Hekimler" diyen, yeni-genç bir ekip yola çıkmış oldu. Bu yola çıkışın/yola çıkan ekibin iki de öznel yönünü vurgulamak gerekiyor.

Birincisi, Tabip Odalarına yönelen, özel olarak da Ankara Tabip Odası'na ağırlığını koyan ekibin, siyasi-sosyal faaliyet anlamında- başka bir "adres" seçeneği yoktu. Yani, sosyal-siyasal faaliyet göstermek isteyen hekimlerin, çalışabileceği en önemli adres Tabip Odasıydı. Bu, ciddi bir kadro akışı olarak yansımıştır, 1980'li yılların ikinci yarısına.

İkinci öznel mesele, Ankara'daki "Çağdaş Hekim" önderliğinin, biraz da mizahi bir formülle ifade edilen bileşimiydi: "68 aK + 78 uY + 85 hYI". Aramızda, 1968 gençlik hareketinden gelen az sayıda ama, çok etkili arkadaşlarımız vardı (68aK = 68'den arta kalanlar). Onlardan kalabalık olan, ama birbirleriyle biraz daha gerilimli olan 1978 kuşağı denilen, o kuşağın siyasi gruplarında yer almış arkadaşlarımız vardı (78uY = 78'den ucuz yırtanlar). Bir de, 1980 sonrası mezun olup, hekimlik değerlerine sahip, geniş bir kitle vardı (1985hYI = 1985 – sonrası mezun olup-hekimlik yapmak isteyenler). Bu bileşim, 1985 sonrası Ankara'dan başlayan hekim hareketine, önemli ölçüde damgasını vurmuştur.

Bu iki öznel noktayı vurguladıktan sonra, "Çağdaş Hekimler" in öne çıkan değerlerine devam etmek istiyorum. Yukarıda bileşenleri verilen önderlik, 1980 sonrası baskı altında kalan toplumsal kesimlerin oluşturmaya başladığı rüzgarı hissetmiş, hem onu hem de hekimlerdeki huzursuzluğu arkasına almayı bilmiştir. Bunda Tabip Odalarının sosyal alanda seçeneksiz olmasının da etkisi olmakla birlikte, sorunu olan insanlarla birlikte, bizzat kendi deneyimleri ile sorunları aşma tercihinin hayata geçirilmesi önemli bir faktör olmuştur. "Çağdaş Hekimler", ikileme gibi görünen bir çok durumu, ikileme sıkışmayan, onu aşmaya çalışan bir yolun sahibi de olmuşlardır. "Çağdaş Hekimler", hekim haklarına, özlük haklarına sahip çıkmışlar, ama "bürokratik-elitist hekimci" bir çizgiye oturmamışlardır. Diğer yanı ile de, hekim-sağlık çalışanı haklarına ilişkin kayıpların, ancak diğer çalışanların kayıplarının giderilmesi sürecinde elde edilebileceğinin bilinci ile, toplumsal muhalefetten ve onu oluşturan örgütlerden ayrı bir yaklaşıma sahip olmamışlardır. 1985, bu iki tarzın da filizlendiği yıl olmuştur. Örneğin, 23 Ekim 1988 Ankara Tabip Odası mitingi, hekimlerin, hemşirelerin, diğer sağlıkçıların, tıp öğrencilerinin bir mitingi olurken, o dönemin kitle örgütleri ve sendikalarının da destekleyerek katıldığı bir eylem olmuştur.

"Çağdaş Hekimler" in yönetime geldiği Ankara Tabip Odası, yeni bir çalışma tarzı da yaratmaya başlamıştır. 1986 sonrasında Ankara Tabip Odası, Odada bekleyen değil, bizzat birimlere ve hekimlere giderek, onlara seslenen, odaya gel(e)meyenlerin desteğini almaya çalışan bir anlayışın adresi olmuştu. Hekimlerin bürokratik ihtiyaçlarını karşılamak üzere bir mekanizma oluşturulurken, asıl desteğin bizzat hekimlerle, birimlerde buluşarak, onlarla sorunları ve çözümleri paylaşarak elde edileceği varsayımı, o dönemin yapısını şekillendiriyordu. "Çağdaş Hekimler", bir "ilk" in daha sahibiydiler. Seçime, bir programla girmiş ve bu programın kendi faaliyetlerinin

denetimi için kullanılabileceği taahhütünde bulunmuşlardı. Bu program, bugün bile Etkin Demokratik TTB Grubu için, ilkel anlamda halen geçerli bir program olma özelliğini sürdürmektedir.

Neden bahsediyordu bu program, ne içeriyordu, hangi ilkeleri barındırıyordu? Program, bir saptamalar dizgesi ile başlıyordu: "Kamuda çalışan hekimler, daha uzun çalışarak ek iş-azalan gelirlerini eski düzeyine çıkarmak istiyor. Özelde çalışan hekimler, gelecek güvencesi için kamu bağlantısı arıyor. Kamu sağlık hizmetleri, ne sunanları, ne alanları memnun etmiyor..." *Bu saptamaların ardından, "Çağdaş Hekimler", amaçlarını ortaya koymaktaydılar:* "emeğiyle çalışan ve mesleğini hakkıyla yerine getirmek isteyen bütün hekimlerin birleşmesi. hem hekim haklarını geliştirmek, hem de sağlık hizmetlerini üst düzeye çıkarmak" *Kısa bu girişten sonra, sorun başlıkları "I.hekimlik sorunları: A.mesleki sorunlar (katılım, yetiştirme), B.kamu hekimlerinin özlük sorunları (iş süresi, iş koşulları, iş güvencesi), C.özel çalışan hekimlerin sorunları (muayenehane h., ücretli h.). II.tabip odalarının etkinlikleri (katılım, iletişim, sürekli eğitim, sosyal tesisler, hukuk)" şeklinde ifade edilmişti.*

Ve yaklaşık 8 sayfalık program, ilkeler ve öncelikler olarak sonlanır: "Çağdaş hekim gelecekte yanadır!" "emeği ve alinteri ile çalışan halkının bir parçası olmaktan gurur duyar..." " kendi sorunlarının, halkın sorunlarından ayrı olmadığı..." "kendi sorunlarına, halkın sorunlarına, dünyanın sorunlarına sahip çıkma..." "sağlık hizmetlerinin kamu görevi olarak benimsendiği bir toplumda, kendi haklarının korunabileceği..." "sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı..." "insanlara ...işkenca yapılmaması; bu işlemlere karışanların ceza almasını mesleki görev sayma..." "...her türlü karşı yaşama ve yaşatma hakkını savunma..." "toplumun bir hastalığı olarak gördüğü savaşa karşı,,barış içinde dünya için uğraşmak" "Nükleer Savaşa Karşı Hekimler Birliğini kuran meslektaşlarından onur duyar..." Bugün çok basit gibi gelebilecek bu program, bugünün "kendini bir programla tanımlama", "programın, atılacak adımların çerçevesini teşkil etmesi", "birlikte programı oluşturanların denetimine açık olma" gibi ilkelerin başlangıcı da sayılmalıdır.

Ankara Tabip Odası'nda yönetimde olan "Çağdaş Hekimler", yönetime gelmeden de ifade ettiği katılım meselesi konusunda olumlu adımlar da attı. Odaların geleneksel-klasik mekanizmalarına sıkışmayan, hem onlara işlerlik kazandırmaya çabalayan, ama hepsinden öte, doğrudan katılım mekanizmalarını yaşama geçirmeye çalışan "Çağdaş Hekimler", özellikle eylemlilik döneminde emek-söz hakkı ilişkisini öne çıkaran somut girişimlerin de sahibi oldu. Eylemliliğin yarattığı atmosfer, klasik-bürokratik yönetim tarzının aşılmasını "nesnel" olarak sağlamıştı ki, yönetimlerin henüz "koltuklarına yerleşmemesi", işi öğrenme sürecinde olması, iç çelişkilerin belirgin olmaması, vb nedenlerle, doğrudan katılımın daha olanaklı olmasını mümkün kılmıştı. Ama, her şeyden önce, önderliğin henüz dinamizmini, iddiasını ve de cüretini yitirmemiş olmasının altını bilhassa çizmekte yarar vardır.

Bir başka özellik, "Çağdaş Hekimler" in kamuoyuna "seslenmesi" ile ilgiliydi. Sadece konuşan/söyleyen bir tarz yerine, "eyleyen" bir dili tercih ederek kamuoyuna seslenen "Çağdaş Hekimler", kamuoyuna verilecek mesajların "sahici" olmasının da önemini bu süreçte yaşayarak, öğrendiler. Onlar adına yapan değil, onlarla birlikte arayan ve onları çağıran bir dil arayışı, klasik yukarıdan ve her şeyi bilen üsluba üstün kılınmaya çalışıldı. Siyasal aidiyet dilleri gibi, aidiyetin altını çizen dillerden imtina ederek, ama yine siyasal bir dil kullanan "Çağdaş Hekimler", "sıradan" a hitap eden ama bunu yaparken "sıradanlaşmayan" bir çizgi tutturmaya gayret ettiler. Ve, dilin, etkinliklerin, eylemlerin ve örgütün meşruiyetinde ne kadar önemli olduğunu yaşadılar. Ayrıca, bir yandan popüler medyaya yansıyan eylemleri/etkinliklerini, politik yayın organlarında da açıklamayı ihmal etmediler. Özetle, "her şeyi bilen, asık suratlı, yukarıdan bir dil" yerine, "aşağıdan, çağıran ve güler yüzlü dil" ile alanı politikleştirmeye çalıştılar.

Dil gibi, sahici bir özellik de, örgütsel reflekslerdi. Örgütsel yapıların bir özelliği, ince eleyip-sık dokumaksa, yani kendi alanında derinlemesine çözümlenmelerden çıkarılan yaklaşımlar üretmekse, diğer özelliği günlük gelişmelere karşı, anında-hızlı-doğru tepkiler göstermektir. Oyle durumlar olur ki, çok doğru tepkiler ya da saptamalar yaparsınız, ama zaman geçmiştir, dolayısı ile etkisiz olur. Bunu aşmanın yolu, örgütlerin "refleksi" denilen, hızlı yanıt verme özelliğinin gelişkin olmasıdır. "Çağdaş Hekimler" de, bu gerçeği farkederek, doğru ama geç tepkilerden hem doğru hem zamanında tepkilere doğru bir geçiş sürecini, kendi öz deneyimleri ile yaşamışlardır. "Çağdaş Hekimler" in ilkeleri içinde bir tanesi var(dı)ki, halen en önemli olanları arasında yerini korumaktadır: Kendi (hekim/sağlık) sorunları ile emekçi halkın sorunlarını ilişkilendirmeye çalışmak. Emekçi/mağdur hekim profilini öne çıkartmak. Sayıları 1980 sonrası hızla artan, buna karşılık-ek iş yapmalarına rağmen-reel gelirleri giderek azalan hekimlerin "işçileşmesi", bir politik sorun olmaktan çıkıp, nesnel bir hal almaya başlayınca, politik olarak işçi sınıfından yana olmanın ötesinde, nesnel olarak da bir emekçi hekim vurgusu belirginleşmeye başladı. Hekimin emekçileşmesi, onun diğer emekçilerin sorunları ile aynı sorunları yaşadığının ifade edilmesini de kolaylaştıran bir durum yarattı. Halk gözündeki "iki tık tık, bir şık şık"la "malı götüren" hekim yerine, kendi özlük hakları için mücadele eden, bu mücadeleyi verirken de emekçi halkın sorunları için mücadele edenlerle el ele tutuşan hekim profili-en azından politik camiada, işçi-memur sendikaları vb nezdinde-belirginleşmeye başladı. Ve bugün de "sağlık hakkı" ile "özlük hakkı" nı birlikte götürmeye çalışan TTB'nin geleneğinin ipuçlarını veriyordu.

Bunların yanı sıra, beyaz eylemler sırasında ve süreçte yöneticilerin tarafsızlaştırılmaya çalışılması, hekim dışı sağlık personelinin etkilenmeye çalışılması (çok daha ayrıntılı bir çalışmanın konusu olabilecek bir saptama; sağlık işkolunda sendikalaşma çalışmaları, 1989 beyaz eylemleri sonrası ve onun prestiji ile başlatılmıştır), sağlık alanında kendini teşhir ile görevlendirmek, örgüt ortamının içtenliğinin sağlanması, örgütte çalışan

insanların kendilerini ifade edebilme olanaklarını kazanması, vb özellikler de sıralanabilir; bu dönem öne çıkan özellikler arasında.

Bu özelliklerin oluşturulduğu ortamda, aynı zamanda, "Çağdaş Hekimler", daha geleneksel çizgiyi temsil ettiğini ileri sürdüğümüzü, dönemin Merkez Konseyi ile gerilim yaşamaya başladı. Bu gerilimde, bizim de ucundan abandıığımız ikilemler etkili oluyordu. Onlar "geleneksel, ağır ve bürokrat"tı, bizse "hareketli, dinamik ve demokrat"tık. Onlar "ortalamacı ve tutuk"ken, bizler, "emekçi hekimlerin temsilcisi ve refleksi iyi"ydik. Onları "devletçi-uzlaşmacı" diye nitelendirirken, kendimizin "sivil ve mücadeleci" olduğunun altını çiziyorduk. "Kamu yararcılık" onlara düşerken, bize "halk yararcılık" düşüyordu. Ve de, "biz mücadele ettik", onlar "çarçur etti"ydi...Böylece, bir mücadele ortamının yarattığı gerilimleri, ikilemlen farklılıklar üzerinden yaşayan bizler, dönemin Merkez Konseyi ile karşı karşıya geldik.

Bu özellikleri ile "Çağdaş Hekimler", bugünün ilkelerinin, tabii ki, 1960-1970'lerin geleneğinin (ve bu dünyada ve ülkede emekten, eşitlikten, adaletten yana ne üretilmişse) üzerine oturarak, önemli sahipleri oldular. 1986-1990 dönemi Ankara yönetimi ile başlayan bu öykünün geçmişi olduğu gibi, İstanbul'da Demokrat Hekimler ile, İzmir'de Demokratik Katılımcı Hekimler ile, Adana'da, Bolu'da, Manisa'da, Muğla'da, hele hele Diyarbakır'da, Samsun'da ve daha bir çok yerde yaratıcıları oldu. Bir öyküyü yaşayarak, bugünün ilkelerini birlikte yazdılar. Ve geldik, 1990'a.

1990 ve Etkin Demokratik TTB Hareketi

Yukarıdaki özelliklerin altını çizen Ankaralı "Çağdaş Hekimler", dönemin Merkez Konseyi ile karşı karşıya gelmiş, ancak bu süreçte yaşananlar sonucu, başta büyük iller olmak üzere, çok sayıda Tabip Odası'ndan da destek çıkarmıştı. 1990 TTB Genel Kurulu, sadece basit bir seçim olarak geçmeyecekti, ciddi bir ideolojik kapışma da olacaktı. Bu kapışmada, ilkeler, tarzlar, yaklaşımlar da kapışacaktı, sadece isimler değil. Ankaralı "Çağdaş Hekimler", bu kapışmanın üzerinde olacağı zemini tanımlamak için, "nasıl bir ttb tartışmasına giriş" başlığı ile bir metin yayınladı. Ve altını 18 isim imzaladı: Recep Akdur, Okan. Akhan, İbrahim Bakırcı, Eriş Bilaloğlu, Nihal Bilgili, Ali Suha Çalikoğlu, Sabri Dokuzoğuz, Sıtkı Evrenkaya, Şükrü Hatun, Ali Gököz, Ümit Kartoğlu, Hamdi Öğüş, Selim Ölçer, Füsün Sayek, Ata Soyer, Erkan Sümer, Haşmet Üner, Kürşat Yıldız.

Bu "tartışma"ya bir dizi saptamayla başlayan bu ekip, kendilerini "Etkin Demokratik TTB" Grubu olarak ifade ediyordu. 1990'dan 2004'e kadar devam eden çizgi, işte bu "EDTTB" çizgisiydi. 1990 tartışmasının, saptamalar zemini şöyle başlıyordu: "1. Geçim sıkıntısı, hekimlerin hayatlarının temel sıkıntısı haline geldi; 2. Geleceksizlik, umutsuzluk...hekimlerin ortak duygusu oldu; 3. Sağlık sektörü, halkın beklentilerinden uzak ve hekimler "köşe dönme" ideolojisinden etkilenip yabancılaşmışlar...; 4. Pratisyen hekimlere "vasıfsız işçi" muamelesi yapılmış; 5.

Sağlık Bakanlığı ve idari birimleri, hekimleri aşağılayan kişiler doldurmuş..." Bu saptamaları, temel savlar izliyordu: "Sağlık alanındaki kriz, iktidar tarafından çözülemez!; Hekimlerin toplumsal güç olarak etkileri, mesleğin kamu gücü üzerindeki etkisi ile olagelmis; Yasal sınırlılıklar ve "devletçi" anlayış en büyük engeldir; Hekim sayısı artışı ve "geleceksizlik duygusu" yoğunlaşması, pratisyen, asistan ve yeni uzman hekimlerin hekimler içinde ağırlığını artırdı...;

Ana grup, bu ve değişimi gerçekleştirecek örgütlenme ve mücadele dinamiği buradadır..." Hekimlerin özlük hakları konusundaki sorunlarını aşabilmenin, bizzat bu sorunları en yoğun yaşayan hekim kesiminin mücadelesi ile mümkün olabileceği savı ve iddiası. İşte, EDTTB'nin varoluşunun en temel harcı buydu. 1980'lerin ikinci yarısında, bizzat yaşayarak edindiği bir ilkenin, örgütün tümüne teşmil edilmesi ile sorunun çözüleceğini iddia eden bir grup/ekip. Bu saptama yapılır da, bu saptamanın muarızlarıyla hesaplaşma için inceltmesi olmaz mıydı? Bu noktada, EDTTB, dönemin Merkez Konseyi'ne yönelik eleştirilerini sıralıyordu. Eleştiriler, sadece farklılıkların ifadesi değildi, aynı zamanda, o zamana dek süzülen değerlerin, ülke çapındaki bir hareketlenme için "ilke haline getirilmesi" denemesiydi.: "1.muğlak bir kamu yararı anlayışının egemen olması 2.eylem sözcüğüne bir mesafe ile yaklaşma 3.tutuk, bürokratik, hayal gücünden yoksun politika yapma tarzı ile hareketliliği inhibe etme 4.uygar üslup adı ile uzlaşmacı söylem, bunun sonuç alma üzerindeki olumsuz etkisi" Bu bağlamda, devletçi-uzlaşmacı, bürokratik bir önderlik yerine mücadeleci, devletle mesafe koyan ve toplum yararını önceleyen bir çizgi öngörüsünün altı çizildi.

Böyle bir mücadele öngörüsü, nereye oturtuluyordu? Sadece "ajitatif" bir söylem miydi, yoksa bir deneyimle ilintili miydi? Bu sorunun yanıtı, 1988-89 döneminin eylemliliği oldu. 1988-89 döneminin yarattığı ülke düzeyindeki atmosfer, o dönemde "umutlu" olabilmeyen de bazı olanaklarını yaratmıştı: "1988-89 dönemi kalıcı sonuçlar üretmişti: 1.çoğunluğu pratisyen birçok hekim, oda yönetiminin değişimini sağlamış 2.örgüt içinde çalışma azmi ve isteği tırmanmış 3.tabandan gelen ve ücretli olan hekimler, özellikle üç büyük ilde yönetimlere gelmiş 4.yeni bir hekim hareketi oluşmuş! "Bundan sonraki dönemi, hareketin gücü belirleyecektir" Bu belirleme, ciddi bir nesnel zemin, engeller, öznel olanaklar dizgesine sahip bir içerikteydi. Ve şu çağrıyla sonuçlanmaktaydı: "önümüzdeki dönemde, ancak son yılların dinamizmini arkasına alarak öne çıkma cesaretini gösteren bir TTB ile hekim örgütlenmesi beklenen atılımı yapabilir; Birlikte yapacağımız çok şey var!" Yani, sadece saptama/tespit yapan değil, değiştirmeye çaba gösteren bir anlayış...

EDTTB'nin 1990 TTB Genel Kurulu öncesi başlattığı tartışma, bir iddia ve bir çağrıyla sonuçlanmaktaydı. "İşte sorunlar, işte olanaklar, işte bu için özneleri; biz hazırız ama gelin birlikte yapalım". Aslında, 1980 sonrası, kendi öz deneyimleri ile öğrenen bir kesimin, bu öz deneyimlerden öğrenme tarzını, ülkeye yayma örneğidir, EDTTB gerçeği.

EDTTB'nin açtığı tartışma, amacına ulaştı ve yanıtını buldu. Dönemin Merkez Konseyi ve çevresindeki insanlar, tartışmaya katılarak, kendi savlarını ifade etmeye başladılar. Bu arada, 1988-89 dönemi ve EDTTB'yi oluşturan kişilere karşı bazı eleştiriler de dillendirilmeye başlandı. Bunlardan bazıları şöyleydi: "kendiliğindencilik", "popülist politikalar üretmek", "örgütü, seçkin hekimlerin örgütüne dönüştürme riskini getirmek", "ne için yapıldığı bilinmeyen eyleme tapınma", "belirsiz umut ve mutluluk sağlık politikaları, hekimlerin konumunu tartışmak yerine, eylemlerin içeriği ve biçiminin tartışılmasının öne çıkarılması", "çok 'akıllı', çok 'hesaplı' olmak", "eylemleri bireyselleştirmek, "rant" elde etmek..." vb.

Dünden Bugüne Şekillenen Değerler

Bu tartışmalar, zaman zaman abartılı çekiştirmeler de içerse, TTB ortamının ideolojik şekillenmesine katkıda bulunmuştur. Söz konusu eleştiriler üzerine, EDTTB, kendi tezlerini daha da açıklamak amacı ile bir başka metin kaleme aldı. Bu metnin temel özelliği, bir kimlik (nasıl bir TTB?) tanımlaması üzerine oturmasıydı: "Hekim-hasta haklarını birlikte savunan; etkin taraf olan; yapıcı bir muhalif odak olan; ücretli çalışan hekimlerin sorunlarına özel önem veren; Türkiye tıp ortamının ihtiyaçlarına cevap verecek kurumları hızla oluşturan; demokratikleşme-demokratik kitle örgütü olma görevlerine sahip çıkan; gücünü kitesinin hareketlilik gücünden alan ve bunu yaratmak için çalışan; üye ve birimlerine saygı, demokratik, katılım mekanizmaları kuran; bütün hekimlere hemen iletişim kurabilecekleri yakınlıkta duran; kamu kurumu gibi değil, bir kitle örgütü gibi davranan; sınırlayıcı yasaları değiştirmeye çabalayan; gücünü üyeleri ile uyum içinde olmaktan alan; halkın zararına olan politikalarda, halkın tepkisini harekete geçirmeye çalışan; geniş ufuk, ekonomik ve siyasal tahlil yeteneği olan; yaratıcı, yeni mücadele yolları arayan, sorun çözmede sınır tanımayan; Odaların ve sağlıkla ilgili örgütlerin çabalarını birleştiren, onunla rekabete girmeyen; "bekle gör"cü değil, atılımcı olan; hekimlerin içinde yaşadıkları ortamlara duyarlı, güçlü refleksleri olan; gelişmiş iletişim aygıtları ile odalara önderlik eden; olayları, hekim mücadelesini izlemeyen; geçmişin değerlerine sahip çıkan, geleceği bu değerler üzerinde kurmaya özen gösteren; yenilikçi, kendine muhalif olanlara da saygılı bir TTB".

Çok ayrıntılı ve oldukça somut-pratik kimlik başlıklarına oturtulan TTB değerleri, EDTTB geleneğinin çerçevesini oluşturmaktaydı. Bu bağlamda EDTTB'nin çıkışından bugüne kadarki geleneğini/değerlerini birkaç başlıkta toparlayabiliriz: EDTTB, son 30-35 yıldır TTB çatısı altında

üretilen demokratik, ilerici, adaletçi, eşitlikçi, ne varsa, onu içermeyi hedefleyen bir geleneğin adıdır. Ankara'da Çağdaş Hekim, İstanbul'da Demokrat Hekim ve Demokratik Katılım Grubu, İzmir'de Demokrat Hekimler Birliği süreçlerinin (ve Anadolu'daki ilerici Tabip Odaları birikimi) bir sentezi olarak 1990'da TTB'de "Etkin Demokratik TTB" başlığı altında şekillenmiştir. EDTTB, sağlık alanında üretilen emekten yana ve toplumdan yana olan tüm iş,değer,düşünceyi kapsama iddiasındadır. Yine EDTTB, bu ülkede, bu toplumda, bu dünyada "daha eşitlikçi, ayrıcalıksız dünya" düşü ile oluşturulmuş herşeye yakın bir yapılanmadır. Özellikle de; 1.insan hakları ve demokrasiden yana tavır, her koşulda ön plandadır, 2.örgüt içi demokrasinin kurumsallaştırılması bir amaçtır, 3.mücadelecilik (hekimlerin emeklerinin karşılığını alma, halk sağlığı sorunlarını çözme, emek güçlerinden yana tavır alma, eşitsizliğe karşı tutum)olmazsa olmaz bir ilkedir, 4.devletten ve sermayeden bağımsızlık vazgeçilmezdir, 5.müzakerecilik (her düzeyde müzakere için teknik donanım) EDTTB'ni oluşturan bir başka bileşendir, 6.emekçi ve yoksul kesimlerden yana tavırdan taviz verilemez, 7.TTB'nin politika yapma hakkını yaşama geçirme (demokratik kitle-meslek örgütü olma) hedefimizdir.

1980'li yılların ortasında büyük il Tabip Odalarında şekillenen (önceki 20 yılın birikimi temelinde), 1990'dan bu yana TTB yönetiminde olan EDTTB projesi, özünde "tamamlanmamış" bir projedir. Çünkü yaşayan bir olgudur ve hergün yeniden yeniden tamamlanmaya ihtiyacı vardır. Som 35 yıldır TTB çatısında oluşturulan temel değerler ışığında, herkesin katkısına açık, ona emek veren insanların emeklerinde cisimleşen, ortak yaşanmışlıklar, coşku ve cesaretle sarmalanmıştır. Tıpkı 13-14 yıl önce söylendiği gibi, "'gerçekçi ve makul' olma adına, duyguları ve umudu söndüren söylemler yerine, hep birlikte olmaya özen gösteren ve uyumu 'eşitlikçi bir sağlık sektörü ve sömürsüz bir dünya' özlemiyle birlikte yürüeyebile kapasitesini geliştirmede arayan bir yaratıcılığı amaçlıyoruz. Biz metalaşan dünyada, insanı önceleyen 'reflekslerin' tükenmediğine, bu onurlu çabalara anlamlı katkının da yukarıda sınırları kabaca çizilen anlayıştaki hekimlerden olacağına inanıyoruz. bugüne kadarki çabaların daha da güçlenerek sürdürülmesi için gerekli kararlılık, güç ve ruha sahip olarak, bulunduğumuz yerden yeniden başlama coşkusunu taşıyoruz".

Not: İtalikle ifade edilmeye çalışılan bölümler, 1985 sonrası oluşturulan "Çağdaş Hekim Programı", "Etkin Demokratik TTB Tartışmaları" , "EDTTB Seçim Programları"ndan aktarılmıştır.